Wij Göstaf Adolph medh Gudz Nådhe, Swerigis, Göthis och Wendis ...

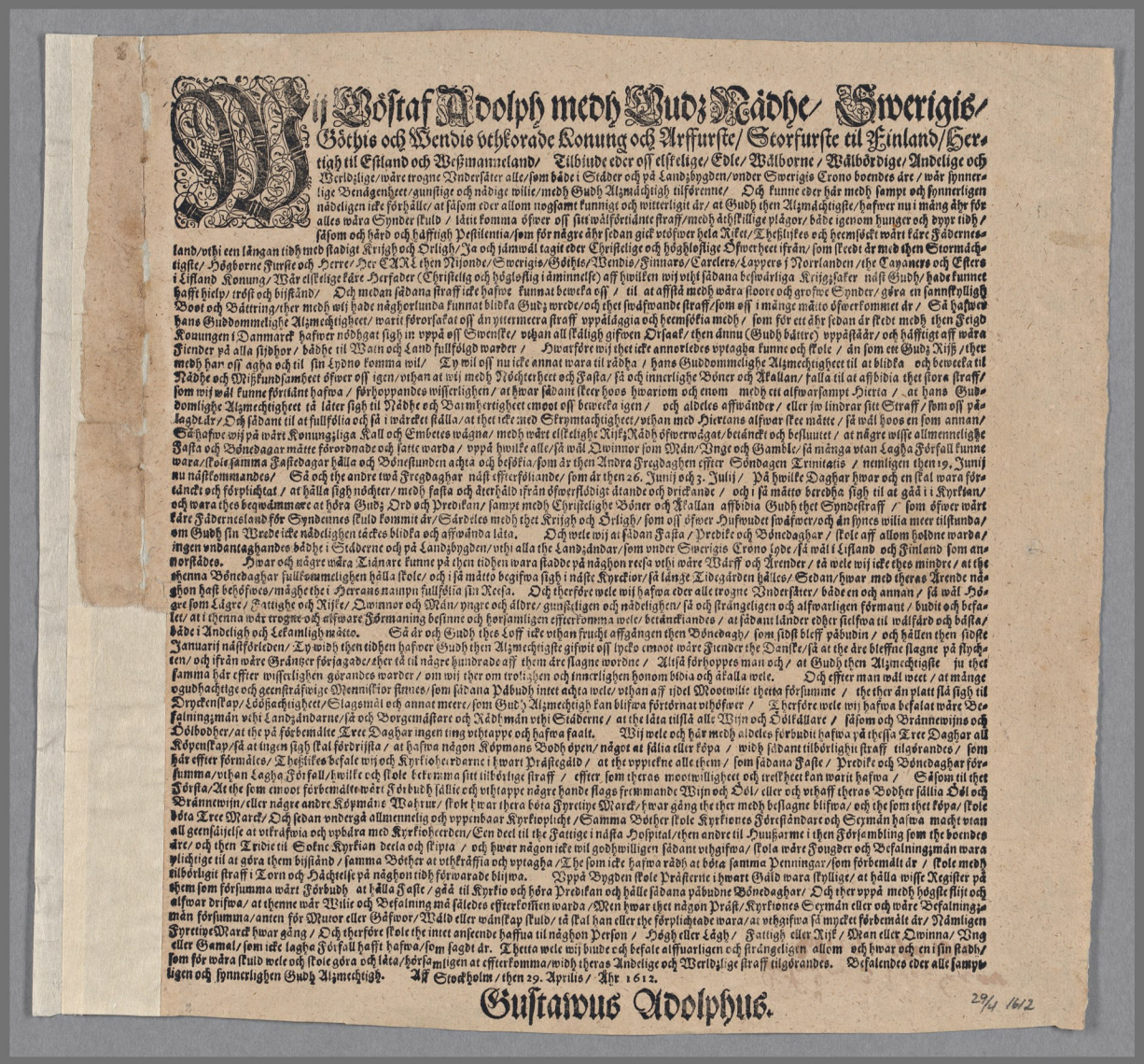

Wij Göstaf Adolph medh Gudz Nådhe/ Swerigis/ Göthis och Wendis uthkorade Konung och Arffurste/ Storfurste til Finland/ Hertigh til Estland och Weßmanneland/ Tilbiude eder oss elskelige/ Edle/ Wälborne/ Wälbördige/ Andelige och Werldzlige/ wäre trogne Undersåter alle/ som bådi i Städer och på Landzbygden/ under Swerigis Crono boendes äre/ wär synnerlige Benägenheet/ gunstige och nådige wilie/ medh Gudh Alzmächtigh tilförenne/ Och kunne eder här medh sampt och synnerligen nådeligen icke förhälle/ at såsom eder allom nogsamt kunnigt och witterligit är/ at Gudh then Alzmächtigste/ hafwer nu i mång åhr för alles wåra Synder skuld/ låtit komma öfwer oss sitt wälförtiänte straff/ medh åthskillige plågor/ både igenom hunger och dyr tidh/ såsom och hård och häfftigh Pestilentia/ som för några åhr sedan gick utöfwer hela Riket/ Theßlikes och heemsöckt wårt käre Fädernesland/ uthi een långan tidh med stadigt Krigh och Orligh/ Ja och jämwäl tagit eder Christelige och höghloßige Öfwerheet ifrån/ som skeedt är med then Stormächtigste/ Högborne Furste och Herre/ Her CARL then Nijonde/ Swerigis/ Göthis/ Wendis/ Finnars/ Carelers/ Lappers i Norrlanden/ the Cayanes och Esters i Lifland Konung/ Wär elskelige käre Herfader (Christeligh och höglofligh i äminnelse) aff hwilken wij uthi sådana beswärliga Krigzsaker näst Gudh/ hade kunnet hafft hielp/ tröst och bistånd/ Och medan sådana straff icke hafwe kunnat beweka oss/ til at affstå medh wåra stoore och grofwe Synder/ göra en sannskyldigh Boot och Bättring/ ther medh wij hade någhorlunda kunnat blidka Gudz wrede/ och thet swäfwande straff/ som oss i mänge mäto öfwerkommet är/ Så hafwer hans Guddomnelighe Alzmechtigheet/ warit förorsakat oss än ytermera straff uppåläggia och heemsökia medh/ som för ett åhr sedan är skedt medh then Feigd Konungen i Danmarck hafwer nödhgat sigh in uppå oss Swenske/ uthan all skäligh gifwen Orsaak/ then ännu (Gudh bättre) uppståder/ och häfftigt aff wåra Fiender på alla sijdhor/ bådhe til Watn och Land fullföljd warder/ Hwarföre wij thet icke annorledes uptagha kunne och skole/ än som ett Gudz Rijß/ ther medh har oss agha och til sin Lydno komma wil/ Ty wil oss nu icke annat wara til rådha/ hans Guddomnelighe Alzmechigheet til at blidka och beweeka til Nådhe och Miskunsamheet öfwer oss igen/ uthan at wij medh Nöchterheet och Fasta/ så och innerlighe Böner och Åkallan/ falla til at afbidia thet stora straff/ som wij wäl kunne förtiänt hafwa/ förhoppandes wisserlighen/ at hwar sådant skeer hoos hwariom och enom medh ett alfwarsampt Hierta/ at hans Guddomlighe Alzmechigheet tå åter sigh til Nådhe och Barmhertigheet emoot oss beweeka igen/ och aldeles affwänder/ eller jw lindrar sitt Straff/ som oss påladt är/ Och sådant til at fullföljia och få i wärcket ställa/ at ther icke med Skrymtachtigheet/ uthan med Hiertans alfwar skee måtte/ så wäl hoos en som annan/ Så hafwe wij på wårt Konungzliga Kall och Embetes wägna/ medh wårt elskeligha Rijkzrådh öfwerwägat/ betänckt och beslutet/ at några wisse allmennelighe Fasta och Bönedagar måtte förordnade och satte warda/ uppå hwilke alle/ så wäl Qwinnor som Män/ Ynge och Gamble/ så många utan Lagha Förfall kunne wara/ skole samma Fastedagar hålla och Bönestunden achta och besökia/ som är then Andra Fregdaghen efter Söndagen Trinitatis/ nemligen then 19. Junij nu nästkommandes/ Så och the andre twå Fregdaghar näst efterföliande/ som är then 26. Junij och 3. Julij/ På hwilke Daghar hwar och en skal wara förtänckt och förplichtat/ at hålla sigh nöchter/ medh fasta och återhåld ifrån öfwerflödigt ätande och drickande/ och i så måtto beredha sigh til at gåd i i Kyrksan/ och wara thes bequämmare at höra Gudz Ord och Predikan/ sampt medh Christelighe Böner och Åkallan affbidia Gudh thet Syndestraff/ som öfwer wårt käre Fädernesland för Syndennes skuld kommit är/ Särdeles medh thet Krigh och Orligh/ som oss öfwer Hufwudet swäfwer/ och än synes wilia meer tilstunda/ om Gudh sin Wrede icke nådeligen täckes blidka och affwända låta. Och wele wij at sådan Fasta/ Predike och Bönedaghar/ skole aff allom holdne warda/ ingen undantaghandes bådhe i Städerne och på Landzbygden/ uthi alla the Landzändar/ som under Swerigis Crono lyde/ så wäl i Lifland och Finland som annorstädes. Hwar och några wåra Tiänare kunne på then tidhen wara stadde på någhon reesa uthi wåre Wärff och Ärender/ tå wele wij icke thes mindre/ at the ehenna Bönedaghar fullkommelighen hålla skole/ och i så måtto begifwa sigh i näste Kyrckior/ så länge Tidegården hålles/ Sedan/ hwar med theras Ärende någhon hast behöfwes/ måghe the i Herrans namn fullföllia sin Reesa. Och therföre wele wij hafwa eder alle trogne Undersåter/ både en och annan/ så wäl Högre som Lägre/ Fattighe och Rijke/ Qwinnor och Män/ yngre och äldre/ gunsteligen och nådelighen/ så och strängeligen och alfwarligen förmant/ budit och befalet/ at i thenna wår trogne och alfware Förmaning besinne och hörsamligen efterkomma wele/ betänckiandes/ at sådant länder eder sielfwa til wälfärd och bästa/ både i Andeligh och Lekamligh måto. Så är och Gudh thes Loff icke uthan frucht affgången then Bönedagh/ som sidst bleff påbudin/ och hållen then sidste Januarij nästföreleden/ Ty widh then tidhen hafwer Gudh then Alzmechtigste gifwit oss lycko emoot wåre Fiender the Danske/ så at the äre bleffne slagne på flychten/ och ifrån wåre Gränser förjagade/ ther tå til några hundrade aff them äre slagne wordne/ Altså förhoppes man och/ at Gudh then Alzmechtigste ju thet samma här efter wisselighen görandes warder/ om wij ther om troligahen och innerlighen honom bidia och åkalla wele. Och efter man wäl weet/ at många ogudhachtige och gensträfwige Menniskior finnes/ som sådana Påbudh intet achta wele/ uthan aff ijdel Mootwilie thetta försumme/ the ther än platt slå sigh til Dryckenskap/ Lösachtighet/ Slagsmål och annat meere/ som Gudh Alzmechtigh kan blifwa förtornat uthöfwer/ Therföre wele wij hafwa befalat wåre Befalningzmän uthi Landzändarne/ så och Borgemästare och Rådhmän uthi Städerne/ at the låta tilslå alle Wijn och Ölkällare/ såsom och Brännewijns och Ölbodher/ at the på förbemälte Tree Daghar ingen ting uthappe och hafwa faalt. Wij wele och här medh aldeles förbudit hafwa på thessa Tree Daghar all Köpenskap/ så at ingen sigh skal fördrista/ at hafwa någon Köpmans Bodh öpen/ något at sälia eller köpa/ widh sådant tilbörlighit straff tilgörandes/ som här efter förmäles/ Theßlikes befale wij och Kyrkioherderne i twart Prästegäld/ at the uppteckne alle them/ som sådana Faste/ Predike och Bönedaghar försumma/ uthan Lagha Förfall/ hwilke och skole tekomma sitt tilbörlige straff/ efter som theras mootwilligheet och trelsheet kan warit hafwa/ Såsom til thet Första/ At the som emoot förbemälte wårt Förbudh sällie och uthappe några handelsflags fremmande Wijn och Öl/ eller och uthaff theras Bodher sällia Öl och Brännewijn/ eller några andre Köpmans Wahrur/ skole hwar thera böta Fyretiye Marck/ hwar gång ther med beslagne blifwa/ och the som thet köpa/ skole böta Tree Marck/ Och sedan undergå allmennelig och uppenbaar Kyrkoplicht/ Samma Böther skole Kyrkiones Föreståndare och Seymän hafwa macht utan all gensäijelse at utkräfwia och uppbära med Kyrkioheerden/ Een deel til the Fattige i nästa Hospital/ then andre til Huußarme i then Försambling som the boendes äre/ och then Tridie til Sokne Kyrkion deela och skipta/ och hwar någon icke wil godhwilligen sådant uthgifwa/ skola wåre Fougder och Befalningzmän wara plichtige til at göra them bistånd/ samma Böther at uthkräffia och uptagha/ The som icke hafwa rådh at böta samma Penningar/ som förbemält är/ skole medh tilbörligit straff i Torn och Hächtelse på någhon tidh förwarade blifwa. Uppå Bygden skole Prästerne i twart Gäld wara skyllige/ at hålla wisse Register på them som försumma wårt Förbudh at hålla Faste/ gå til Kyrko och höra Predikan och hålle sådana påbudne Bönedaghar/ Och ther uppå medh högste flijt och alfwar drifwa/ at thenne wår Wilie och Befalning må således efterkoffen warda/ Men hwar thet någon Präst/ Kyrkiones Seymän eller och wåre Befalningzmän försumma/ anten för Mutor eller Gåfwor/ Wäld eller wänskap skuld/ tå skal han eller the förplichtade wara/ at uthgifwa så mycket förbemält är/ Nämligen Fyretiye Marck hwar gång/ Och therföre skole the intet ansende haffua til någhon Person/ Högh eller Lägh/ Fattigh eller Rijk/ Man eller Qwinna/ Ung eller Gamal/ som icke lagha Förfall hafft hafwa/ som sagdt är. Thetta wele wij bude och befale alffuarligen och strängeligen allom och hwar och en i sin stadh/ som för wåra skuld wele och skole göra och låta/ hörsamligen at efterkomma/ widh theras Andelige och Werldzlige straff tilgörandes. Befalendes eder alle sampt och synnerlighen Gudh Alzmechtigh. Aff Stockholm/ then 29. Aprilis/ Åhr 1612.

Gustawus Adolphus.

29/4 1612

SOT // Utbrutna ligg. fol. extra stort format / Kungl. förordningar

Tillkomstår 1612

Digitaliserad år 2016

KUNGL. BIBLIOTEKET
National Library of Sweden

Wij Göstaf Adolph medh Gudz Nådhe/ Swerigis/ Göthis och Wendis vthkorade Konung och Arffurste/ Storfurste til Finland/ Hertigh til Estland och Weßmanneland/

Tilbiude eder oss elskelige/ Edle/ Wälborne/ Wälbördige/ Andelige och Werldzlige/ wåre trogne Undersäter alle/ som både i Städer och på Landzbygden/ vnder Swerigis Crono boendes åre/ wår synnerlige Benägenheet/ gunstige och nådige wilie/ medh Gudh Alzmächtigh tilförenne/ Och kunne eder här medh sampt och synnerligen nådeligen icke förhålle/ at såsom eder allom nogsamt kunnigt och witterligit är/ at Gudh then Alzmächtigste/ hafwer nu i mång åhr för alles wåra Synder skuld/ låtit komma öfwer oss sitt wälförtiänte straff/ medh åthskillige plågor/ både igenom hunger och dyr tidh/ såsom och hård och häfftigh Pestilentia/ som för några åhr sedan gick vtöfwer hela Riket/ Theßlikes och heemsöckt wårt käre Fädernesland/ vthi een långan tidh med stadigt Krijgh och Orligh/ Ja och jämwäl tagit eder Christelige och höghloflige Öfwerheet ifrån/ som skeedt är med then Stormächtigste/ Högborne Furste och Herre/ Her CARL then Nijonde/ Swerigis/ Göthis/ Wendis/ Finnars/ Carelers/ Lappers i Norrlanden/ the Cayaners och Esters i Lifland Konung/ Wår elskelige käre Herfader (Christelig och höglofligi åminnelse) aff hwilken wij vthi sådana beswärliga Krijgzsaker näst Gudh/ hade kunnet hafft hielp/ tröst och bijstånd/ Och medan sådana straff icke hafwe kunnat beweka oss/ til at affstå medh wåra stoore och grofwe Synder/ göra en sannskylligh Boot och Bättring/ ther medh wij hade näghorlunda kunnat blidka Gudz wrede/ och thet swäfwande straff/ som oss i mänge mätto öfwerkommet är/ Så hafwer hans Guddommelighe Alzmechtigheet/ warit förorsakat oss än yttermeera straff vppåläggia och heemsökia medh/ som för ett åhr sedan är skedt medh then Feigd Konungen i Danmarck hafwer nödhgat sigh in vppå oss Swenske/ vthan all skäligh gifwen Orsaak/ then ännu (Gudh bättre) vppåståär/ och häfftigt aff wåra Fiender på alla sijdhor/ bådhe til Watn och Land fullfölgd warder/ Hwarföre wij thet icke annorledes vptagha kunne och skole/ än som ett Gudz Rijß/ ther medh han oss agha och til sin Lydno komma wil/ Ty wil oss nu icke annat wara til rådha/ hans Guddommelighe Alzmechtigheet til at blidka och beweeka til Nådhe och Mißkundsamheet öfwer oss igen/ vthan at wij medh Nöchterheet och Fasta/ så och innerlighe Böner och Åkallan/ falla til at affbidia thet stora straff/ som wij wäl kunne förtiänt hafwa/ förhoppandes wisserlighen/ at hwar sådant skeer hoos hwariom och enom medh ett alfwarsampt Hierta/ at hans Guddomlighe Alzmechtigheet tå låter sigh til Nådhe och Barmhertigheet emoot oss beweeka igen/ och aldeles affwänder/ eller jw lindrar sitt Straff/ som oss pålagdt är/ Och sådant til at fullfölia och så i wärcket ställa/ at thet icke med Skrymtachtigheet/ vthan med Hiertans alfwar skee mätte/ så wäl hoos en som annan/ Så hafwe wij på wårt Konungzliga Kall och Embetes wägna/ medh wårt elskelighe Rijkzrådh öfwerwägat/ betänckt och beslutet/ at några wisse allmennelighe Fasta och Bönedagar mätte förordnade och satte warda/ vppå hwilke alle/ så wäl Qwinnor som Män/ Vnge och Gamble/ så många vtan Lagha Förfall kunne wara/ skole samma Fastedagar hålla och Bönestunden achta och besökia/ som är then Andra Fregdaghen effter Söndagen Trinitatis/ nemligen then 19. Junij nu nästkommandes/ Så och the andre twå Fregdaghar näst effterföliande/ som är then 26. Junij och 3. Julij/ På hwilke Daghar hwar och en skal wara förtänckt och förplichtat/ at hålla sigh nöchter/ medh fasta och återhåld ifrån öfwerflödigt ätande och drickande/ och i så mätto beredha sigh til at gåå i i Kyrkan/ och wara thes beqwämmare at höra Gudz Ord och Predikan/ sampt medh Christelighe Böner och Åkallan affbidia Gudh thet Syndestraff/ som öfwer wårt käre Fädernesland för Syndennes skuld kommit är/ Särdeles medh thet Krijgh och Örligh/ som oss öfwer Hufwudet swäfwer/ och än synes wilia meer tilstunda/ om Gudh sin Wrede icke nådelighen täckes blidka och affwända låta. Och wele wij at sådan Fasta/ Predike och Bönedaghar/ skole aff allom holdne warda/ ingen vndantaghandes bådhe i Städerne och på Landzbygden/ vthi alla the Landzändar/ som vnder Swerigis Crono lyde/ så wäl i Lifland och Finland som annorstädes. Hwar och några wåra Tiänare kunne på then tidhen wara stadde på näghon reesa vthi wåre Wärff och Ärender/ tå wele wij icke thes mindre/ at the thenna Bönedaghar fullkommelighen hålla skole/ och i så mätto begifwa sigh i näste Kyrckior/ så länge Tidegärden hålles/ Sedan/ hwar med theras Ärende näghon hast behöfwes/ mäghe the i Herrans nampn fullfölia sin Reesa. Och therföre wele wij hafwa eder alle trogne Undersäter/ både en och annan/ så wäl Högre som Lägre/ Fattighe och Rijke/ Qwinnor och Män/ yngre och äldre/ gunsteligen och nådelighen/ så och strängeligen och alfwarligen förmant/ budit och befalet/ at i thenna wår trogne och alfware Förmaning besinne och hörsamligen effterkomma wele/ betänckiandes/ at sådant länder edher sielfwa til wälfärd och bästa/ både i Andeligh och Lekamligh mätto. Så är och Gudh thes Loff icke vthan frucht affgången then Bönedagh/ som sidst bleff påbudin/ och hållen then sidste Januarij nästförleden/ Ty widh then tidhen hafwer Gudh then Alzmechtigste gifwit oss lycko emoot wåre Fiender the Danske/ så at the åre bleffne slagne på flychten/ och ifrån wåre Gräntzer förjagade/ ther tå til några hundrade aff them åre slagne wordne/ Altså förhoppes man och/ at Gudh then Alzmechtigste ju thet samma här effter wisserlighen görandes warder/ om wij ther om trolighen och innerlighen honom bidia och åkalla wele. Och effter man wäl weet/ at mänge ogudhachtige och geensträfwige Menniskior finnes/ som sådana Påbudh intet achta wele/ vthan aff ijdel Mootwilie thetta försumme/ the ther än platt slå sigh til Dryckenskap/ Löößachtigheet/ Slagsmål och annat meere/ som Gudz Alzmechtigh kan blifwa förtörnat vthöfwer/ Therföre wele wij hafwa befalat wåre Befalningzmän vthi Landzändarne/ så och Borgemästare och Rådhmän vthi Städerne/ at the låta tilslå alle Wijn och Öölkällare/ såsom och Brännewijns och Öölbodher/ at the på förbemälte Tree Daghar ingen ting vthtappe och hafwa faalt. Wij wele och här medh aldeles förbudit hafwa på thessa Tree Daghar all Köpenskap/ så at ingen sigh skal fördrijsta/ at hafwa någon Köpmans Bodh öpen/ något at sålia eller köpa/ widh sådant tilbörlighit straff tilgörandes/ som här effter förmäles/ Theßlikes befale wij och Kyrkioherdarne i hwart Prästegäld/ at the vpptäckne alle them/ som sådana Faste/ Predike och Bönedaghar förfumma/ vthan Lagha Förfall/ hwilke och skole bekomma sitt tilbörlige straff/ effter som theras mootwilligheet och treskheet kan warit hafwa/ Såsom til thet Första/ At the som emoot förbemälte wårt Förbudh sällie och vthtappe några hande slags fremmande Wijn och Öl/ eller och vthaff theras Bodher sällia Öl och Brännewijn/ eller några andre Köpmäns Wahrur/ skole hwar thera böta Fyretiye Marck/ hwar gång the ther medh beslagne blifwa/ och the som thet köpa/ skole böta Tree Marck/ Och sedan vndergå allmennelig och vppenbaar Kyrkioplicht/ Samma Böther skole Kyrkiones Föreståndare och Seymän hafwa macht vtan all geensäijelse at vtkräfwia och vpbära med Kyrkioheerden/ Een deel til the Fattige i nästa Hospital/ then andre til Huußarme i then Försambling som the boendes åre/ och then Tridie til Sokne Kyrkian deela och skipta/ och hwar någon icke wil godhwilligen sådant vthgifwa/ skola wåre Fougder och Befalningzmän wara plichtige til at göra them bijstånd/ samma Böther at vthkräffia och vptagha/ The som icke hafwa rådh at böta samma Penningar/ som förbemält är/ skole medh tilbörligit straff i Torn och Hächtelse på näghon tidh förwarade blijwa. Vppå Bygden skole Prästerne i hwart Gäld wara skyllige/ at hålla wisse Register på them som försumma wårt Förbudh at hålla Faste/ gåå til Kyrkio och höra Predikan och hålle sådana påbudne Bönedaghar/ Och ther vppå medh högste flijt och alfwar drifwa/ at thenne wår Wilie och Befalning må således effterkommen warda/ Men hwar thet någon Präst/ Kyrkiones Seymän eller och wåre Befalningzmän försumma/ anten för Mutor eller Gåfwor/ Wäld eller wänskap skuld/ tå skal han eller the förplichtade wara/ at vthgifwa så mycket förbemält är/ Nämligen Fyretiye Marck hwar gång/ Och therföre skole the intet anseende haffua til näghon Person/ Högh eller Lägh/ Fattigh eller Rijk/ Man eller Qwinna/ Vng eller Gamal/ som icke lagha Förfall hafft hafwa/ som sagdt är. Thetta wele wij biude och befale alffuarligen och strängeligen allom och hwar och en i sin stadh/ som för wåra skuld wele och skole göra och låta/ hörsamligen at effterkomma/ widh theras Andelige och Werldzlige straff tilgörandes. Befalendes eder alle sampt och synnerlighen Gudz Alzmechtigh. Aff Stockholm/ then 29. Aprilis/ Åhr 1612.

Gustawus Adolphus.

29/4 1612